

УДК 351.855:351.77(477)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.56.24>

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Сергій Козир

*Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
факультет соціальних наук та соціальних технологій, кафедра політології,
вул. Григорія Сковороди, 2, 04655, м. Київ, Україна*

У статті розглядаються інституційні засади реалізації державної політики відновлення України в умовах війни. Розглянуто інститути реалізації державної політики відновлення згідно переліку Державної стратегії регіонального розвитку 2021–2027. З огляду на структуру та нормативно-правові основи діяльності Мінвідновлення України, визначена низка проблемних аспектів: недостатня чіткість у визначенні повноважень; обмежена інтеграція з іншими відомствами; кадрове забезпечення процесу відновлення; відсутність механізмів оцінки результатів; недостатня увага до локальних потреб. Доведено, що Постанова № 817, хоча і визначає роль Міністерства як провідного органу в системі центральних органів виконавчої влади, відповідальним за формування та реалізацію державної політики в сфері відновлення регіонів, територій та інфраструктури, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ проти України, але недостатньо акцентує увагу на специфіці взаємодії з місцевими органами влади, що може призвести до відриву стратегії від реальних потреб регіонів. Відзначено, що Мінвідновлення свого роду формує «державну монополію» на основі об'єднаного міністерства, яка акумулює не лише основні ресурси донорів та бюджету, а й повноваження, забираючи частину з них у місцевих органах влади, оскільки існуюча нормативно-правова база (та присутні колізії в ній) наділяє міністерство повноваженнями з планування, реалізації та контролю відновлення. Тому вважаємо, що вкрай важливо забезпечити ширше залучення місцевих органів влади та громадянського суспільства до процесів планування та реалізації відновлювальних заходів, що сприятиме більшій прозорості та адаптації до місцевих потреб. Особливу увагу приділено ролі територіальних громад та децентралізації, які є ключовими елементами у формуванні та реалізації місцевих планів відбудови. Важливість залучення громадянського суспільства до процесів планування та відбудови дозволяє підвищити соціальну довіру та сприяє сталому розвитку регіонів.

Ключові слова: стратегія державної політики відновлення, державна регіональна політика, політичні інститути, органи місцевого самоврядування, громадянське суспільство, конфлікт держави і суспільства, російсько-українська війна.

Постановка проблеми. Серйозні руйнування, спричинені збройною агресією РФ, ставлять перед Україною не лише необхідність відновлення інфраструктури, але й розроблення нової стратегії державної політики відновлення, яка б враховувала міжнародні показники конкурентоспроможності територій, національний контекст в частині російсько-української війни, що триває, ресурсні обмеження України, конфлікт держави і суспільства та інституційні зміни в державному управлінні. Інституційний вимір відновлення передбачає зміни в механізмах управління, які повинні забезпечити ефективність, прозорість та підзвітність на всіх рівнях. Також на сьогодні система управління відновленням України потребує чіткої координації між державними органами, місцевими адміністраціями та громадянським суспільством, що зможе максимально ефективно залучати ресурси і забезпечувати реалізацію запланованих заходів. У цьому контексті, дослідження інституційного виміру державної політики відновлення є надзвичайно актуальним,

оскільки воно дозволяє окреслити ключові проблеми, виклики та можливості для успішної реалізації державної політики у воєнний та післявоєнний періоди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що значна увага сучасних досліджень приділяється темам децентралізації, відновлення інфраструктури, цифровізації процесів, а також впливу міжнародної допомоги та координації між різними рівнями влади в Україні. Попри значну кількість публікацій на тему відновлення України та наслідків російсько-української війни, відсутні комплексні дослідження, які б давали оцінку саме інституційним засадам реалізації державної політики відновлення України в умовах війни та післявоєнний період. Це вказує на необхідність подальшого розвитку цієї теми з огляду на актуальні виклики та нові інституційні механізми, які виникають у процесі відновлення країни.

Отже, **метою** статті є оцінка інституційних засад реалізації державної політики відновлення України за допомогою міждисциплінарних методів аналізу.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [1] органами, що відповідають за реалізацію Стратегії, є міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні ради, Київська та Севастопольська міські ради, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні та військові (військово-цивільні) адміністрації, а також військові адміністрації населених пунктів, міські, селищні та сільські ради. Крім того, до реалізації державної регіональної політики можуть залучатися відповідні проекти міжнародної технічної допомоги, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування, а також громадські об'єднання, юридичні та фізичні особи [1]. Це свідчить про комплексний підхід до регіонального розвитку в Україні, який вимагає злагодженої роботи на всіх рівнях управління. Залучення різних стейкхолдерів, зокрема громадських об'єднань, забезпечує більш ефективну реалізацію політики, спрямованої на відновлення та розвиток регіонів країни.

У грудні 2022 року було прийнято рішення про ліквідацію Міністерства розвитку громад та територій України. На його місці відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2022 року № 1343 [2] в січні 2023 року було створено нове міністерство – Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, яке є діючим центральним органом виконавчої влади України, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України. З середини грудня 2022 року його неофіційно почали називати «міністерством відновлення» [3].

Відповідно до Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України, моніторинг реалізації Стратегії проводиться щороку Міністерством інфраструктури. Це включає план заходів з реалізації Стратегії, а також моніторинг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 року № 817 [5].

Для критичного аналізу ролі Міністерства інфраструктури в контексті нормативного акту, зокрема постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 року № 817 (табл. 1), можна виділити кілька ключових аспектів: недостатня чіткість у визначенні повноважень є однією з основних проблем; обмежена інтеграція з іншими відомствами; кадрове забезпечення; відсутність механізмів оцінки результатів; недостатня увага до місцевого рівня. Постанова, хоча і визначає роль Міністерства, але недостатньо акцентує увагу на важливості взаємодії з місцевими органами влади, що може призвести до відриву стратегії від реальних потреб регіонів, наприклад, процес утворення комісії для оцінки та віднесення територій до функціональних типів може недостатньо враховувати локальні особливості, а також система функціональних типів може не враховувати швидко змінювані обставини

Рис. 1. Структура Міністерства відновлення України
Джерело: складено автором на основі інформації з офіційного сайту Міністерства [4].

Таблиця 1

Компетенції Міністерства відновлення України у сфері державної політики відновлення України

Назва Міністерства	Повноваження, якими наділений орган у сфері відновлення	Нормативно-правові акти, які регулюють діяльність
Міністерство розвитку громад та територій України (Мінвідновлення)	забезпечення формування та реалізація державної політики: у сфері державної регіональної політики, розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою	Положення про Міністерство розвитку громад та територій України від 30 червня 2015 р. № 460 (зі змінами № 1049 від 10.09.2024)
	утворення комісії для оцінки і віднесення територій до функціональних типів	Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України «Про утворення комісії для оцінки і віднесення територій до функціональних типів»
	Проект програми регіонального розвитку розробляється Мінінфраструктури за пропозиціями центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у відповідній сфері.	Порядок розроблення програм регіонального розвитку: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 817
	Розроблення проекту Стратегії забезпечує Мінінфраструктури. 6. Мінінфраструктури з метою врахування у Стратегії інтересів суб'єктів державної регіональної політики: повідомляє через медіа та на своєму офіційному веб-сайті про початок розроблення проекту Стратегії та визначає для суб'єктів державної регіональної політики строк і форму подання пропозицій; забезпечує розроблення проекту Стратегії з урахуванням пропозицій, що надійшли від суб'єктів державної регіональної політики; забезпечує громадське обговорення проекту Стратегії; проводить (у разі потреби) консультації із суб'єктами державної регіональної політики для узгодження позицій; оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті звіт про результати розгляду пропозицій суб'єктів державної регіональної політики до проекту Стратегії; забезпечує проведення стратегічної екологічної оцінки проекту Стратегії. У розробленні проекту Стратегії беруть участь також асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання, агенції регіонального розвитку, утворені відповідно до Закону України "Про засади державної регіональної політики", громадські об'єднання, юридичні та фізичні особи.	Порядок розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 817
	моніторинг реалізації Стратегії здійснюється щороку Мінінфраструктури	

Джерело: складено автором на основі нормативно-правових актів, розміщених на сайті Мінвідновлення України [4].

під час війни та післявоєнного періоду, відсутність у складі цієї комісії представників від органів місцевого самоврядування. Ефективна реалізація стратегії потребує більшої участі територіальних громад у розробці та впровадженні заходів. Нарешті, слід зазначити, що Міністерство інфраструктури може опинитися у ситуації, коли зовнішні економічні та політичні фактори (як, наприклад, міжнародна допомога або інвестиції) сильно впливають на можливість реалізації запланованих заходів.

Відповідно до встановленого Положення, Міністерство є провідним органом у системі центральних органів виконавчої влади, відповідальним за формування та реалізацію державної політики в сфері відновлення регіонів, територій та інфраструктури, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ проти України [6]. Міністерство здійснює збір і оцінку потреб усіх регіонів та секторів від місцевої влади, визначаючи пріоритетні проекти відповідно до стратегічних пріоритетів Уряду. Це свідчить про формування державної монополії на базі об'єднаного міністерства, яка акумулює не лише основні ресурси донорів та бюджету, а й повноваження, забираючи частину з них у місцевих органах влади. Основою діяльності цього міністерства є закон № 5655, який має очевидні корупційні ризики, оскільки наділяє міністерство повноваженнями з планування, реалізації та контролю відновлення [7]. Щоб підвищити ефективність, необхідно також спростувати процедури для пришвидшення ухвалення рішень і впровадити механізми гнучкої адаптації функціональних типів до актуальних викликів. Оскільки велика увага приділена процедурним аспектам, це може затримати ухвалення рішень, тому слід посилити участь місцевих органів влади та громад у всіх етапах розробки стратегії. Спрощення процесу громадського обговорення допоможе створити ефективніший механізм подання пропозицій. Моніторинг варто здійснювати частіше, наприклад, щоквартально або кожні пів року, а також впровадити проміжні оцінки та коригування стратегічних планів за необхідністю.

Також Європейська Комісія, 8 листопада 2023 року, опублікувала Звіт «Україна 2023», у якому проведено аналіз готовності України до інтеграції в Європейський Союз та прогресу, досягнутого в рамках 33 глав *Acquis* ЄС. Серед них особливу увагу приділено Главі 22 – Регіональна політика та координація структурних інструментів [8]. Звіт містить оцінку стану виконання умов і стандартів, необхідних для набуття членства в ЄС, а також рекомендації щодо подальших кроків для України на шляху до європейської інтеграції, зокрема значну увагу було зосереджено на Мінвідновлення.

Зокрема, відзначена потреба в створенні нового Міністерства регіональної політики, яке продовжить реформування державної регіональної політики та, яке має бути сформоване на новій основі з належним кадровим забезпеченням, до складу якого входили б фахівці з регіонального розвитку з необхідним досвідом і знаннями для реалізації політики [9].

Для реалізації цих цілей рекомендується: забезпечити нове Міністерство кваліфікованими спеціалістами з досвідом роботи в сфері регіонального розвитку та інтеграції в ЄС; встановити тісну співпрацю між Міністерством з питань відновлення та Міністерством фінансів для ефективного фінансування проектів регіонального розвитку; розробити стратегію реформування державної регіональної політики; запровадження системи моніторингу та оцінки ефективності реалізації політики регіонального розвитку дозволить адаптувати підходи в міру необхідності; активне залучення міжнародних експертів та партнерів для обміну досвідом у сфері регіонального розвитку та впровадження європейських стандартів сприятиме успішному виконанню поставлених завдань [9].

Також 21 квітня 2022 року, Президент України заснував Національну раду з питань відновлення України від наслідків війни та ініціював підготовку проекту Плану відновлення

Національна рада з відновлення України від наслідків війни

Рис. 2. Інституційна структура Національної ради з відновлення України від наслідків війни

Джерело: розроблено автором на основі Положення [11]).

України [10]. Національна рада з відновлення України від наслідків війни – це консультативно-дорадчий орган при Президентові України.

Національна рада з відновлення України від наслідків війни відповідно до Указу «в рамках 24 робочих груп розробила план заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України, перелік пропозицій щодо пріоритетних реформ та стратегічних ініціатив, проектів нормативно-правових актів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди» [11]. Однак, у публічному доступі не вдалося знайти інформацію про діяльність робочих груп Національної ради з питань відновлення України від наслідків війни, що може свідчити про те, що Рада більше не виконує покладених на неї функцій. 23 грудня 2022 року Кабінет Міністрів створив новий Урядовий комітет з питань відновлення України. До складу новоствореного комітету також увійшли міністр Кабінету Міністрів, міністр охорони довкілля і природних ресурсів, заступники міністрів аграрної політики, економіки, енергетики, фінансів, юстиції, цифрової трансформації, а також заступник міністра з питань реінтеграції та заступник

міністра з питань стратегічних галузей промисловості. Проте, інформації про діяльність цього комітету у публічному доступі також знайти не вдалося [12, с. 134]. Відзначають, що вагому роль у плануванні та координації процесів відновлення відіграє Офіс Президента України, оскільки фактично створення Національної ради є намаганням легітимізувати вплив Офісу Президента на виконавчу владу і парламент [13].

Державне агентство відновлення та інфраструктурних проєктів було засноване на початку 2023 року шляхом об'єднання Держагентства інфраструктурних проєктів та Держагентства автомобільних доріг, і підпорядковується Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури. Основними структурними одиницями Агентства є регіональні Служби відновлення. Агентство виступає ключовим партнером органів місцевого самоврядування у процесі відновлення країни [14].

Крім згаданих, інші міністерства та підпорядковані їм державні установи також беруть участь у проєктах, що стосуються їх сфери відповідальності, зазвичай виступаючи як партнери, а не ініціатори. Зокрема, до таких міністерств належать Міністерство фінансів (Державний фонд регіонального розвитку), Міністерство енергетики, Міністерство економіки, Міністерство аграрної політики, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерство цифрової трансформації, Міністерство оборони, Міністерство освіти і науки, а також Міністерство охорони здоров'я.

Установче засідання Наглядової ради Координаційної платформи донорів, започаткованої для координації існуючих та нових механізмів підтримки бюджету України, а також для швидкого відновлення та реконструкції, відбулося 26 січня 2023 року. У роботі Платформи беруть участь високопосадовці з України, Європейського Союзу, представники країн G7, Європейської Комісії, а також міжнародних фінансових організацій, таких як Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд і Світовий банк [15]. Координаційна платформа донорів має стати ключовим учасником у процесі відновлення України.

У процесі відбудови України важливу роль відіграють громади, особливо в контексті децентралізації та необхідності забезпечення відчуття «власності» результатів цієї відбудови. Прийняття закону № 2259-IX від 12 травня 2022 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» суттєво розширило повноваження голів громад [16]. Замість того, щоб нав'язувати конкретні завдання громадам зверху, влада, за підтримки міжнародних партнерів, вирішила запропонувати методологію планування майбутнього відновлення, наприклад, через Програму USAID DOBRE. Територіальні громади перебувають у центрі як процесів планування, так і реалізації. Їхня роль є вирішальною у формулюванні потреб громадян та розробці проєктів відбудови, що відповідають цим запитам.

Згідно з Постановою №1159 від 14 жовтня 2022 року, яка визначає порядок формування програми комплексного відновлення області, територіальної громади або її частини, рішення про розробку програми має бути прийняте головою обласної адміністрації або виконавчим органом (сільської, селищної чи міської ради). Працювати над програмою має спеціально створений консультативно-дорадчий орган [17]. Вважаємо, що відсутність взаємоузгодженості між програмами комплексного відновлення та планами розвитку регіонів створює значні труднощі для регіональної виконавчої влади. Це пов'язано з тим, що такі програми мають враховувати не тільки поточні потреби в відновленні інфраструктури, але й довгострокові плани розвитку регіонів. Відсутність чіткого синхронізованого підходу може призвести до того, що проєкти, які спрямовані на відновлення, не відповідають стратегічним цілям розвитку регіонів або не враховують їхні специфічні потреби. Це ускладнює

управління ресурсами, координацію дій різних інституцій та використання фінансових і матеріальних ресурсів, що може затримувати виконання заходів або призводити до їхньої неефективності. Крім того, таке відставання може спричинити недовіру громад до органів влади, оскільки відсутність єдиного підходу до планування й реалізації проєктів відновлення часто негативно впливає на місцевий розвиток.

Представники регіональної виконавчої влади та місцевого самоврядування найчастіше співпрацюють з: Всесвітня продовольча програма ООН, Міжнародна організація міграції ООН, ЮНІСЕФ, Управління у справах біженців ООН, Програма розвитку ООН, «Лікарі без кордонів», Міжнародна організація червоного хреста, USAID, GIZ, U-LEAD (проєкт GIZ), Save the Children, ZOA і т.п. [18].

Асоціації, що об'єднують громади України, зокрема Всеукраїнська асоціація ОТГ, активно беруть участь у процесі відновлення країни. Серед видів їх діяльності можна виокремити допомогу українським громадам у встановленні партнерських стосунків та отриманні допомоги від іноземних муніципалітетів [19].

Належна організація та активне залучення громадян і громадянського суспільства можуть зміцнити соціальний капітал України, що, в свою чергу, позитивно вплине на державне і місцеве врядування, підвищить рівень соціальної довіри, а також поліпшить здоров'я та добробут населення [20]. Збереження зв'язків, які утворилися між громадянами під час війни, включаючи ті, що долають соціальні, етнічні, релігійні та інші розбіжності, а також спрямування цих зв'язків на нову мету, можуть стати потужним поштовхом для відновлення. Це забезпечить швидше та більш інклюзивне відновлення країни [21]. Досвід інших країн показує, що громадські зв'язки є важливими не лише для місцевого економічного зростання, але й для формування почуття оптимізму в громадах [22].

Участь громадянського суспільства у повоєнному відновленні може перетворити Україну на глобальний полігон для поживлення демократії та розбудови інституцій громадянської участі, а також відіграти важливу роль у відновленні території держави.

Також окремо розглянемо світовий досвід післявоєнного відновлення (для аналізу обрано країни, які здійснювали політику відновлення за Планом Маршалла: Німеччина, Польща, Фінляндія, Японія, Ірак, Боснія та Герцеговина) (рис. 3).

Світовий досвід післявоєнного відновлення демонструє, що процеси відбудови різних країн і міст відрізнялися підходами та механізмами, оскільки кожен з них був ефективним лише тоді, коли враховував особливості конкретної країни, її стартові умови та інституційну спроможність. Водночас існують спільні складові відновлення (рис. 4), притаманні більшості успішних прикладів, які сприяли позитивним результатам післявоєнного відновлення цих країн.

Пропонуємо рекомендації для вдалої державної політики відновлення України на основі кожного зі структурних компонентів (рис. 4)

людський капітал: для відновлення України необхідно зміцнити державні інститути та підвищити довіру суспільства до влади; у процесі відновлення важливо залучати професіоналів, приватний сектор і громадянське суспільство; створення сприятливих умов для повернення українців з-за кордону дасть потужний імпульс для економічного зростання та сприятиме інтеграції України в ЄС;

управління відновленням: використання прозорих та зрозумілих процедур витрачання коштів донорів; створити дієві консультаційні ради за участю громадськості та бізнесу; залучення приватного бізнесу з урахуванням публічного інтересу та конкурентного середовища;

Рис. 3. Світовий досвід післявоєнного відновлення: інституційний вимір

Джерело: складено автором на основі [23]).

державна політика відновлення: іміджеві заходи, які можуть привернути увагу міжнародної спільноти та сприяти швидшому відновленню; однією з головних проблем після війни є нестача житла для населення. Ефективним рішенням є надання пільгових кредитів для купівлі чи будівництва нового житла, як це практикувалося в Японії; відбудова інфраструктури має бути спільним завданням центральної та місцевої влади, проте підтримка держави буде ефективною лише за наявності реалістичних програм та планів;

фінансове забезпечення: країни, які успішно відновилися після війни, такі як Фінляндія та Японія, мали невеликий і ефективний державний апарат з чітко визначеними функціями та відповідальністю; обсяг фінансової допомоги, яку донори готові надати, залежить від реалістичної оцінки потреб; приватні інвестиції, включно з проєктами державно-приватного партнерства, можуть стати важливим джерелом для відновлення країни чи міста після війни, доповнюючи ресурси, що надходять від міжнародних донорів.

розподіл відповідальності: у більшості досліджуваних країн, крім Фінляндії, донори активно брали участь в управлінні відновленням та розробці відповідних програм; передача відповідальності за відновлення міст виключно на державний рівень послаблює місцеве самоврядування та може ігнорувати специфіку регіону, територіальної громади і бажання його мешканців. Це також відволікає центральну владу від ширших завдань відновлення країни; в умовах децентралізації України природно, що саме місцеві керівники беруть на себе розробку та реалізацію програм відновлення з підтримкою донорів та громадянського суспільства.

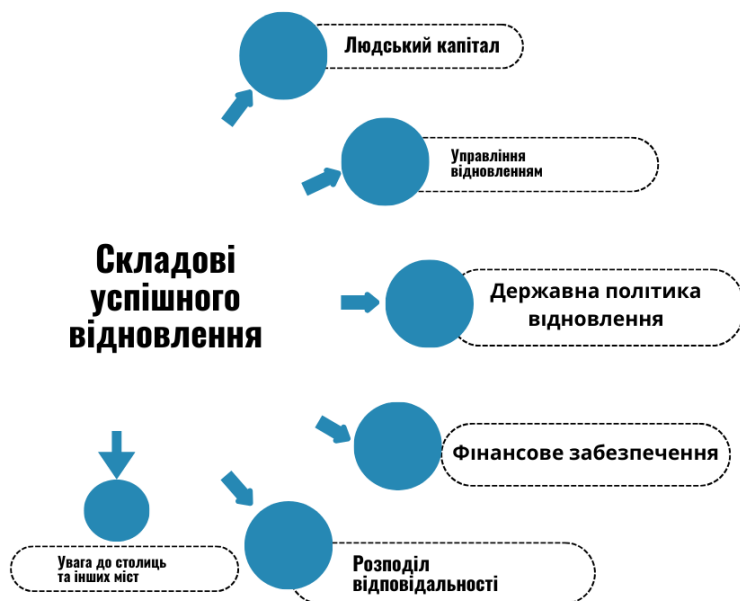

Рис. 4. Основні компоненти успішного відновлення

Джерело: складено автором на основі [23]).

увага до столиць та інших міст: зосередження на розвитку лише одного міста, навіть столиці, не забезпечить відродження регіонів і не сприятиме консолідації населення для економічного зростання; післявоєнна програма відновлення повинна бути комплексною і охоплювати всю країну. Для її успішної реалізації необхідні спроможні інститути публічної влади, які враховують рекомендації громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування.

Висновки. Отже, державна політика відновлення, яка буде враховувати інституційні зміни державної політики відновлення зможе забезпечити координацію, ефективність, прозорість та підзвітність на всіх рівнях. Державна стратегія регіонального розвитку 2021–2027 роки чітко визначила перелік інститутів, що відповідають за її реалізацію. Розглянувши структуру та нормативно-правові основи діяльності Мінвідновлення, визначено кілька проблемних аспектів: недостатня чіткість у визначенні повноважень; обмежена інтеграція з іншими відомствами; кадрове забезпечення; відсутність механізмів оцінки результатів; недостатня увага до місцевого рівня. Постанова № 817, хоча і визначає роль Міністерства як провідного органу в системі центральних органів виконавчої влади, відповідальним за формування та реалізацію державної політики в сфері відновлення регіонів, територій та інфраструктури, які постраждали внаслідок збройної агресії рф проти України, але недостатньо акцентує увагу на специфіці взаємодії з місцевими органами влади, що може призвести до відриву стратегії від реальних потреб регіонів. Адже таким чином Мінвідновлення свого роду формує «державну монополію» на основі об'єднаного міністерства, яка акумулює не лише основні ресурси донорів та бюджету, а й повноваження, забираючи частину з них у місцевих органів влади, оскільки існуюча нормативно-правова база (та присутні колізії в ній) наділяє міністерство повноваженнями з планування,

реалізації та контролю відновлення. Тому вважаємо, що вкрай важливо забезпечити ширше залучення місцевих органів влади та громадянського суспільства до процесів планування та реалізації відновлювальних заходів, що сприятиме більшій прозорості та адаптації до місцевих потреб. Визначено, що у процесі відбудови України важливу роль відіграють громади, особливо в контексті децентралізації. Їхня роль є вирішальною у формулюванні потреб громадян та розробці проєктів відбудови, що відповідають цим запитам. Світовий досвід відновлення після війни показує, що інститути та механізми відбудови в різних країнах були ефективними лише тоді, коли враховували специфічні умови країни, її початкові ресурси та інституційну спроможність.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Постанова КМУ від 05.08.2020 № 695. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади : Постанова КМУ від 02.12.2022 № 1343. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1343-2022-%D0%BF#Text>
3. Азархіна О. Цифровізація – базова умова для відновлення країни після війни. *Офіційний сайт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України*. 22.12.2022. URL: <https://mtu.gov.ua/news/33907.html>
4. Структура. *Офіційний сайт Міністерства відновлення України*. URL: <https://mtu.gov.ua/content/struktura-ministerstva.html>
5. Деякі питання розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів : Постанова КМУ від 04.08.2023 № 817. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-2023-%D0%BF#n14>
6. Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади: Постанова КМУ від 17.12.2022. № 1400. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1400-2022-%D0%BF#Text>
7. Ведернікова І. Мінрегіон – на сніданок, комітет – на обід, країна – на вечерю. *Дзеркало тижня*. 03.02.2023. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/minrehion-na-snidanok-komitet-na-obid-krajina-na-vecherju.html>
8. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2023 рік. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-pro-vykonannya-Ugody-pro-asotsiatsiyu-mizh-Ukrayinoyu-ta-YEvropejskym-Soyuzom-za-2023-rik.pdf>
9. Державна регіональна політика: стан справ на травень 2024 року. *Портал «Децентралізація»*. URL: <https://decentralization.ua/news/18126>
10. Про Національну раду з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21.04.2022. № 266/2022. *Офіційний сайт Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
11. Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21.04.2022. № 266/2022. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>
12. Дослідження ініціатив у сфері повоєнного відновлення. Київ, 2023. 235 с. URL: https://ednannia.ua/images/Master_version_UKR_Rebuilding.pdf
13. Коліушко І. Національна рада з відновлення України від наслідків війни та плани реформування влади (частина 1). *Kyiv Post. Ukraine's global voice*. 27.08.2022. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/opinion/3826>

14. Налагодження співпраці між Агентством відновлення та місцевим самоврядуванням має критичне значення для старту проєктів України. *Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України* 11.05.2023. URL: <https://www.facebook.com/agency.for.restoration/posts/613777234114224>
15. Українська Платформа Донорів. URL: <https://ukrainedonorplatform.com/uk/about-ua/>
16. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану : Закон України від 12.05.2022. № 2259-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>
17. Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них : Постанова КМУ від 14.10.2022. № 1159. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-p#Text>
18. Working together all over the world with one goal. *ZOA: from relief to recovery*. URL: <https://www.zoa-international.com/about>
19. Стратегічна зустріч членів Правління Всеукраїнської Асоціації ОТГ зі Шведською асоціацією місцевих влад та регіонів (SALAR): перспективи співпраці та майбутньої відбудови України. *ОТГ. Всеукраїнська асоціація*. 30.01.2023. URL: <https://hromady.org/strategichna-zustrich-chleniv-pravlinnya-vseukraïnskoï-asociacii-otg-zi-shvedskoyu-asociaciyeu-miscevix-vlad-ta-regioniv-salar-perspektivi-spivpraci-ta-majbutnoï-vidbudovi-ukra/>
20. Field J. *Social Capital*. 3rd ed. New York : Routledge, 2017. 165 p.
21. *Social Capital: A Discussion Paper*. Performance and Innovation Unit April. London, 2002. 81 p. URL : <https://ntouk.files.wordpress.com/2020/07/socialcapital.pdf>
22. About Knight Soul of the Community. *Knight Foundation*. 2023. URL: <https://knightfoundation.org/sotc/about-knight-soul-community>
23. Запатріна І. В., Шатковська А. О. Досвід післявоєнного відновлення міст світу: уроки для України. Проєкту USAID «Економічна підтримка України», 2023. 86 с. URL: https://era-ukraine.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/Doslidzhennia_Dosvid-pisliavoiennoho-vidnovlennia-mist.pdf

INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF STATE POLICY IMPLEMENTATION RECOVERY OF UKRAINE DURING THE WAR

Serhiy Kozyr

*National University of Kyiv-Mohyla Academy,
Faculty of Social Sciences and Social Technologies,
Department of Political Science,
Hryhoriia Skovoroda St., 2, 04655, Kyiv, Ukraine*

The article examines the institutional foundations of the implementation of the state policy of recovery of Ukraine in the conditions of the war and the post-war period. The institutions for implementing the state policy of recovery are considered according to the list of the State Strategy for Regional Development 2021–2027. Having considered the structure and regulatory framework of the activities of the Ministry of Recovery, several problematic aspects were identified: insufficient clarity in defining powers; limited integration with other departments; staffing; lack of mechanisms for assessing results; insufficient attention to the local level. It was determined that Resolution No. 817, although it defines the role of the Ministry as the leading body in the system of central executive bodies responsible for the formation and implementation

of state policy in the field of recovery of regions, territories and infrastructure that suffered as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, does not sufficiently focus on the specifics of interaction with local authorities, which may lead to the strategy being separated from the real needs of the regions. It is noted that the Ministry of Recovery is forming a kind of “state monopoly” on the basis of a unified ministry, which accumulates not only the main resources of donors and the budget, but also powers, taking some of them away from local authorities, since the existing normative and legal framework (and the conflicts present in it) grants the ministry the powers to plan, implement and control recovery. Therefore, we believe that it is extremely important to ensure wider involvement of local authorities and civil society in the processes of planning and implementing recovery measures, which will contribute to greater transparency and adaptation to local needs. Particular attention is paid to the role of territorial communities and decentralization, which are key elements in the formation and implementation of local recovery plans. The importance of involving civil society in the processes of planning and recovery allows to increase social trust and contributes to the sustainable development of regions.

Key words: strategy of state policy of recovery, state regional policy, political institutions, local self-government bodies, civil society, conflict between state and society, Russian-Ukrainian war.